

Силабус курсу «Українська усна народна словесність»
2019/2020 навчального року

Назва курсу	Українська усна народна словесність
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філологічний факультет, кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колеси
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація 035.033 Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – польська (сербська, словенська, словацька, чеська).
Викладачі курсу	Гунчик І.В., канд. філол. наук, доцент
Контактна інформація викладачів	hunchyki@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	Середа 14.00-15.00.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	<p>Головним завданням курсу «Українська усна народна словесність» є розкриття та характеристика особливостей жанрово-родової системи національного фольклору, який сформувався впродовж останніх століть і зумовив значний уплів на зародження, розвиток нової української літератури та етнокультури. Цей курс забезпечує всебічне розуміння фольклорних явищ на сучасному рівні розвитку, принцип історизму при викладанні усної словесності, готує студента-філолога до усвідомленого засвоєння таких наступних курсів як «Історія української літератури», «Слов'янський фольклор» та інших дисциплін.</p> <p>«Українська усна народна словесність» – важливий компонент програми професійної філологічної освіти. Слухаючи цю необхідну філологічну дисципліну, студенти вчаться долати труднощі розуміння різних за походженням фольклорних текстів; розрізняти різновиди, жанри, види, роди народнопостічної творчості; здійснювати філологічний аналіз та інтерпретувати складні обрядові й позаобрядові уснословесні явища, які належать до традиційного та новітнього фольклору. Окрім того, студент опановує та навчається оперувати складними термінами, сприймає найважливіші відомості з історії фольклористики, знайомиться з видатними особистостями, які зробили значний внесок у збереження національної культурної скарбниці українського народу.</p>
Коротка анотація курсу	Курс української усної народної словесності призначений для студентів-славістів першого року навчання. Як частина обов'язкової програми він спрямований подати студентові системні знання про жанрово-родову класифікацію українського фольклору, його походження, ознайомити з основними жанрами оказіонально-обрядової (замовляння, народні молитви, примовки, прокльони), календарно-обрядової (колядки та щедрівки, веснянки та їх різновиди, русальні, купальські, петрівчані, жниварські пісні),

	<p>родинно-обрядової (хрестинні, колискові, весільні пісні та голосіння) творчості, а також позаобрядової народної словесності, яка представлена творами народного ліро-епосу (билинами, думами, історичними піснями, співаками-хроніками, баладами, духовними піснями), народного епосу (казками та їх різновидами, легендами, переказами, оповіданнями, анекдотами), народної лірики (соціально-побутовими піснями та їх різновидами, родинно-побутовими піснями про кохання та на жартівливу тематику, коломийками). Крім того, наприкінці курсу студенти вивчають основні жанри народної драми (живий вертеп, «Цар Ірод», Коза, Маланка), народної пареміографії (прислів'я та приказки, загадки), дитячого фольклору (ігри, заклички, лічилки, дражнилки та ін.). Дисципліна передбачає коротке ознайомлення з історією фольклористики, навчає студентів усебічно аналізувати фольклорні тексти, розуміти і вміти науково пояснити сучасні уснopoетичні явища.</p>
Мета та цілі курсу	<p>Мета курсу – допомогти студентові вивчити і засвоїти систему жанрів та різновидів українського фольклору, їх основні сюжети й мотиви, навчити аналізувати та інтерпретувати уснopoетичні явища, розуміти їх значення у контексті розвитку сучасної фольклористики як науки.</p> <p>Дисципліна «Українська усна народна словесність» має загальнотеоретичні і практичні цілі. Загальнотеоретичні цілі цього курсу полягають в тому, щоб:</p> <ul style="list-style-type: none"> • зрозуміти головні процеси виникнення, формування і розвитку українського фольклору; • глибоко осмислити фольклорні явища з наявними у них сюжетами та мотивами; • пізнати внутрішню жанрово-родову систему обрядового та позаобрядового фольклору; • усвідомити зв'язок між окремими уснopoетичними явищами в історії фольклористики; • зрозуміти усну народнopoетичну творчість як суспільне явище. <p>Практичні цілі курсу «Української усної народної словесності» вбачаємо в тому, що він допоможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осмислено сприймати курс усної української народної творчості; • усвідомити жанрово різноманітні твори традиційного та сучасного українського фольклору як цілісну систему; • глибоко засвоїти найважливіші поняття та терміни дисципліни; • фахово аналізувати фольклорні явища, виокремлювати їх художні особливості; • правильно читати та розуміти зміст традиційних і нових фольклорних творів; • пояснювати, інтерпретувати персонажів тексту та їх сюжети з погляду сучасної фольклористики.
Література для вивчення дисципліни	<p><i>1. Основна</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. – К.: Знання, 2001. • Українська народно-поетична творчість / за ред. М.С.Грицая. –

- К.: Вища школа, 1983.
- Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору. – Луцьк, 2010;
 - Колесса Ф. Українська народна словесність. – Едмонтон, 1983.
 - Білецький Л. Історія української літератури. – Авгсбург, 1947.
 - Т. 1. Народня поезія. – С. 179–197.
 - Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні. – К., 1988;
 - Былины. Киевский цикл / вступ. статья і прим. І. П. Березовського. – К., 1982;
 - Возняк М. Історія української літератури: У двох книгах. – Львів, 1992. – Кн. 1. – С. 218–223.
 - Дей О. Поетика української народної пісні. – К., 1978.
 - Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К., 1994. – Кн. I-II;
 - Колесса Ф. Про генезу українських народних дум. – Львів, 1922.
- 2. Додаткова*
- Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. – К., 1987.
 - Балади. Родинно-побутові стосунки. – К., 1988.
 - Березовський І. П. Українські народні казки про тварин // Казки про тварин. – К., 1976. – С. 9-44.
 - Бріцина О.Ю. Українська народна соціально-побутова казка (специфіка та функціонування). – К., 1989.
 - Весільні пісні: у 2 кн. – К., 1982;
 - Гнатюк В. М. Колядки і щедрівки // Етнографічний збірник. – Львів, 1914. – Т. 35-36;
 - Голосіння / упоряд. І.Коваль-Фучило. – К., 2012;
 - Гунчик. І. Український магічно-сакральний фольклор: структура тексту та особливості функціонування. – Львів, 2011.
 - Давидюк В. Українська міфологічна легенда. – Львів, 1992.
 - Дей О. Українська народна балада. – К., 1986.
 - Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. – К., 1984.
 - Думи / упоряд. текстів, вступ. ст., прим. Г. Нудьги. – К., 1969.
 - Дунаєвська Л.Ф. Українська народна казка. – К., 1987.
 - Жартівлivі пісні. – К., 1967.
 - Загадки. – К., 1987.
 - Календарно-обрядові пісні. – К., 1987.
 - Коваль-Фучило І. Українські голосіння: антропологія традиції, поетика тексту. – К., 2014; Мишанич С. Українські народні голосіння // Актуальні проблеми української літератури і фольклору. – Донецьк, 1999.
 - Колесса Ф. Українська-народна пісня в найновішій фазі свого розвитку // Колесса Ф. Фольклористичні праці. – К., 1970. – С. 34-59.
 - Коломийки / передм. Н.Шумади. – К., 1969.
 - Колядки і щедрівки. Зимова обрядова поезія трудового народу. – К., 1965;
 - Кузьменко О. Стрілецькі пісні. – Львів, 2005.
 - Курочкін О. Українські новорічні обряди: «Коза» і «Маланка» (З історії народних масок). – Опішне, 1995.
 - Легенди й перекази / упоряд. та прим. А.Л.Іоаніді, вс. ст.

	<p>О.І.Дея. – К., 1985.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Марковський Є. Український вертеп. Розвідки й тексти. – К., 1929. • Мишанич О. Усні народні оповідання: питання поетики. – К., 1986. • Народ скаже – як зав'яже: українські народні прислів'я, приказки, загадки. – К., 1971. • Нудьга Г. Народні балади України // Баладні пісні. – К., 1969. – С. 5–53. • Ошуркевич О. Під зорями новорічними: традиційні щедрівки, ряження. – Луцьк, 2009. • Пазяк М. Українські прислів'я та приказки. Проблеми пареміології та пареміографії. – К., 1984. • Пісні з родин і хрестин (збірник-реконструкція із теоретичною розвідкою, коментарями, моделями ритмоструктури, покажчиками) / упорядник А.Іваницький. – Вінниця: Нова книга, 2013; • Пісні літературного походження. – К., 1978. • Пісні-хроніки / упорядкування О. Дея і С.Грици. – К., 1972. • Прислів'я та приказки. Природа. Господарська діяльність людини. – К., 1989. • Рекрутські та солдатські пісні. – К., 1974. • Сокіл В. Народні легенди та перекази українців Карпат – К., 1995. • Сокіл В. Українські історико-героїчні перекази: структурно-семантичний та поетичний аспекти. – Львів, 2003. • Сокіл Г. Українські обхідні календарно-обрядові пісні: структура, функції, семантика. – Львів, 2004; • Соціально-побутові пісні. – К., 1975. • Український дитячий фольклор. – К., 1962. • Українські билини: історико-літературне видання східнослов'янського епосу / Упорядкування В. Шевчука. – К.: Веселка, 2003. • Українські народні думи та історичні пісні. – К., 1955. • Федас Й. Український народний вертеп (у дослідженнях XIX – XX ст.) – К., 1987. • Франко І. Галицько-руські народні приповідки. – Львів, 2011. • Франко І. Студії над українськими народними піснями // Франко І. Твори: у 50 т. – К., 1984. – Т. 42; К., 1986. – Т. 43. • Хрестинні пісні / Зібрала та упоряд. Г.Сокіл. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2007; • Чікало О. Українські пісні-хроніки: жанрово-тематичний аспект. – Львів, 2010. – 228 с.
Тривалість курсу	Один семестр (1)
Обсяг курсу	Українська усна народна словесність. Загальний обсяг 120 годин, у т. ч. 16 годин лекційних, 16 годин практичних занять і 88 годин самостійної роботи. 4 кредити ЄКТС. 2 модулі.
Очікувані результати навчання	Студент повинен знати: • предмет і завдання української усної народної словесності, її

	<p>методологічну основу, джерела розвитку, огляд основних етапів її становлення, відповідну літературу з питань курсу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • систему жанрово-родової класифікації українського фольклору; • теоретичні відомості про кожен різновид, жанр та рід народно-поетичної творчості; • основні теми, сюжети та мотиви жанрів фольклору; • загальні відомості про збирачів українського фольклору, найвідоміші збірники та видання; <p><i>уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти жанри та різновиди уснословесних творів, виділяти їхні основні риси та ознаки, пояснювати належність до відповідних родів, видів та тематичних груп фольклору; • аналізувати народно-поетичні тексти, визначати у них тему, ідею, проблему, характеризувати систему персонажів, виділяти типові лексичні та синтаксичні художні засоби; • інтерпретувати зміст фольклорного твору, його історичну основу, розуміти походження відповідного сюжету чи мотиву, вказати на його художню цінність; • пояснити на прикладі конкретного твору чи окремого видання важливість збирання та публікації високохудожніх зразків національного фольклору, їх вагу та місце в культурній спадщині українського народу.
Ключові слова	Фольклор, жанр, словесність, обряд, пісня, речитатив, класифікація, колядки та щедрівки, веснянки, русалії, жнивні пісні, Купала, Петрівка, колискові та весільні пісні, голосіння, народний ліро-епос, билина, дума, історична пісня, співанка-хроніка, балада, народний епос, казка, легенда, переказ, оповідання, анекдот, народна лірика, соціально-побутова пісенність, родинно-побутові пісенні твори, народна драма, вертеп, «Маланка», «Коза», прислів'я та приказки, загадки, дитячий фольклор, заклички, дражнилки, виконавець, респондент, фольклорний збірник, збирачі усної словесності.
Формат курсу	Очний.
Теми	* СХЕМА КУРСУ.
Підсумковий контроль, форма	Залік.
Пререквізити	Курс слов'янського фольклору, вступу до літературознавства, народознавства, цикл курсів з історії української літератури, теорії літератури, історії української культури.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Українська усна народна словесність передбачає застосування порівняльно-історичного методу, що виявляється у таких прийомах:
	<ul style="list-style-type: none"> • зіставлення або паралельне вивчення уснословесного матеріалу, який розглядають в історичному розвиткові з урахуванням змін, що відбуваються в жанрово-родовій системі національного фольклору; • вивчення не окремих народно-поетичних фактів чи явищ, а їх системи: в обрядовому фольклорі – системи родинних, календарних та окажональних жанрів, у позаобрядовому – системи жанрів народного ліро-епосу, епосу, лірики, драми,

	<p>паремійного та дитячого фольклору;</p> <ul style="list-style-type: none"> встановлення відповідностей між варіантами уснословесних творів, їх тематичними групами, походження; визначення умовної або більш менш точної хронології фольклорних творів; реконструювання традиційних текстів, створення інваріантних сюжетів на основі численних варіантів твору. <p>Інші методи навчання: пояснівально-ілюстративний метод, метод проблемного викладання, евристичний метод, дослідницький метод. Методи викладу навчального матеріалу – лекція, консультація; реферати. Наочні методи навчання – ілюстрування (художні тексти), демонстрування з використанням технічних засобів (слайди). Техніки: навчальної дискусії, створення проблемної ситуації, інтелектуального експерименту.</p>
Необхідне обладнання	Комп'ютер із проектором.
Критерії оцінювання (окрім для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою. Бали нараховують так:</p> <ul style="list-style-type: none"> практичні – 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 30; модулі – 20 семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20; екзамен – 50% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p>
Питання до екзамену.	<ol style="list-style-type: none"> Предмет і завдання курсу української усної народної словесності як навчальної дисципліни, його загальнотеоретичне (пізнавальне) і науково-практичне значення. Жанрово-родова класифікація української усної народної творчості. Обряд/ритуал як структура, його складові елементи. Фольклор як верbalний компонент обряду. Три види обрядового фольклору (оказіонально-ситуативний, календарно-річний, родинно-сімейний) та їх загальна характеристика. Особливості хронотопу, структура та формульність магічно-сакрального тексту. Основні жанри українського оказіонально-обрядового фольклору: народні молитви, замовляння, примовки, прокльони. Тематичні групи творів магічно-сакрального призначення (індивідуально-охоронні, лікувально-зцілювальні, промисловогосподарські, родинно-сімейні, суспільно-громадські) та їх функціональні різновиди. Народний календар і його міфологічно-світоглядна основа. Зимовий обрядовий цикл у структурі річного хронотопу. Колядки та щедрівки як основні жанри зимового календарно-обрядового фольклору. Основні мотиви адресатних колядок і щедрівок господареві, господині, хлопцеві, дівчині. Поетика колядок і щедрівок: композиція та структура, образи і мотиви, система художніх засобів. Народні коляди: світоглядна християнсько-церковна основа та основні мотиви фольклорних творів. Хронологічні рамки весняного циклу. Звичаї та вірування народних свят цього періоду. Жанрова система пісенних творів весняного циклу. Веснянка як універсальне поняття, його

	<p>модифікації.</p> <p>11. Характеристика поетики і змісту веснянок і гаївок. Юріївські пісні: жанрова специфіка, тематика, світоглядно-міфологічна основа.</p> <p>12. Хронологічні рамки літньо-осіннього циклу. Загальна характеристика літніх звичаїв і обрядів. Обряд русалій і поетичний зміст русальних пісень.</p> <p>13. Обходні пісні літнього циклу: кустові, царинні, обжинкові. Їх основні мотиви, тематика, поетика.</p> <p>14. Релігійно-міфологічний зміст обряду Купала. Купальські пісні та їх жанрово-художні особливості. Петрівчані пісні: тематика, мотиви, поетика.</p> <p>15. Обряд обжинок. Характеристика мотивів і поетичних засобів жниварських пісень.</p> <p>16. Родильна усна словесність у системі родинно-сімейного та обрядового фольклору. Обряди, звичаї та вірування, пов'язані з періодами до народження, власне народження та після народження дитини. Хрестинні пісні: їх класифікація, тематика, мотиви, символіка, персонажі.</p> <p>17. Колискові пісні: їх класифікація, тематика, мотиви, символіка. Система фольклорних персонажів колискових пісень.</p> <p>18. Одруження і шлюб в системі міфологічних уявлень і вірувань. Українське весілля: основні етапи, обряди, звичаї та їх національна специфіка. Класифікація та загальна характеристика жанрів весільно-обрядового фольклору.</p> <p>19. Особливості пісенних творів передвесільного етапу, що включає обряди сватання, заручин, випікання короваю, дівичевора.</p> <p>20. Характеристика пісенних творів власне весільного етапу, які виконували під час обрядів від'їзду молодого до молодої, купівлі-продажу нареченої, приїзду молодих після шлюбу, посаду молодих, розділення короваю, розбирання молодої, комори та ін.</p> <p>21. Тематичні види весільних пісень: власне обрядові, величальні, ліричні та гумористичні.</p> <p>22. Образи основних персонажів (молодого, нареченої, дружків, сватів, батьків, коровайниць та ін.) у весільних піснях, обрядах і звичаях. Особливості поетики та символіки весільно-обрядових пісень.</p> <p>23. Народні вірування та уявлення, пов'язані зі смертю людини. Історія та форми поховального обряду. Голосіння як фольклорний жанр: визначення та ознаки. Жанрові різновиди голосінь, їх характеристика.</p> <p>24. Поетика голосінь. Загальноукраїнські та локальні особливості плачів в історико-етнографічних регіонах України.</p> <p>25. Естетична основа позаобрядового фольклору. Народний ліро-епос: зміст і загальна характеристика поняття.</p> <p>26. Історія терміну «билина» і його народні жанрові відповідники. Билини як найдавніший ліро-епічний жанр українського фольклору. Фольклорні носії та реальні творці билинного ліро-епосу. Загальножанрові особливості билин та їх музично-поетична природа.</p> <p>27. Київський цикл билин. Персонажна система. Образи богатирів і ворогів. Сюжетно-тематичний склад і набір мотивів билин.</p> <p>28. Співвіднесення фантастичного та історичного в художньому</p>
--	---

- змісті билин. Героїка билинного ліро-епосу.
29. Термін «дума», його походження та перші згадки. Речитативний характер та інші важливі ознаки думи як фольклорного жанру. Композиція та структура думи. Система типових художньо-поетичних засобів.
30. Образи та персонажі українських дум. Категорія героїчного в текстах дум.
31. Кобзарі, бандуристи та лірники як носії та виконавці народних дум. Традиція виконавства дум в Україні. Найвідоміші українські рапсоди думового ліро-епосу.
32. Основні історико-тематичні групи народних дум. Думи про боротьбу українського народу проти турецько-татарських загарбників.
33. Думи про перебування українців у неволі, їх поневіряння на чужині та повернення на Батьківщину.
34. Думи про події національно-визвольної війни 1648–1654 рр. під проводом гетьмана Богдана Хмельницького.
35. Думи на соціально-побутову тематику, що стосуються морально-етичних аспектів народного життя.
36. Історична пісня в системі жанрів українського фольклору. Наукове визначення та основні риси історичних пісень. Історичні особистості та події у художній інтерпретації народної пісні.
37. Основні тематичні групи українського історико-пісенного ліро-епосу. Історичні пісні про події кінця XV – першої половини XVII ст. Історичні пісні періоду Хмельниччини та Руїни.
38. Національно-визвольні змагання українського народу в історичних піснях про події XVII – початку XVIII ст. Період Гайдамаччини в українських історичних піснях.
39. Стрілецькі та повстанські сюжети у піснях про національно-визвольну боротьбу періоду ХХ ст.
40. Система художніх засобів історичних пісень. Питання походження та еволюції пісенного жанру.
41. Українські народні пісні-хроніки або співанки-хроніки: питання термінології. Основні риси та жанрова своєрідність пісень-хронік. Особливості поетики та художньо-стилістичних засобів пісень-хронік.
42. Тематичні групи українських пісень-хронік. Твори про кохання та дошлюбні взаємини, про трагічні випадки родинного життя. Різновиди історичних і суспільно-побутових пісень-хронік.
43. Народна балада серед ліро-епічних жанрів позаобрядового фольклору. Дефініція та найважливіші ознаки усного баладного твору. Категорія драматично-трагічного в українській фольклорній баладі. Поетика баладного тексту.
44. Питання тематичної класифікації українських балад. Балади про кохання та дошлюбні стосунки.
45. Балади про родинні драматичні взаємини та конфлікти. Балади про людські драми та трагедії, що виникли під впливом історичних і соціальних обставин).
46. Жанрово-тематична класифікація фольклорної прози. Класифікація народних казок. Народні казки про тварин (звіриний епос) та їх характеристика.
47. Сюжети чарівних (героїко-фантастичних) казок та ініціальні обряди.
48. Соціально-побутові казки як твори пізнішого походження.

- Особливості кумулятивної казки.
49. Особливості поетики української народної казки.
50. Жанрові особливості легенд та їх художня основа. Поділ легенд на міфологічні, апокрифічні та історичні.
51. Космогонічні, топонімічні та інші тематичні групи легенд. Особливості поетики народних легенд.
52. Фольклорні перекази, їх визначення та жанрові ознаки. Наукова класифікація переказів. Характеристика хронологічно-тематичних груп переказів.
53. Народне оповідання та його особливості як фольклорного жанру. Класифікація оповідань у фольклористиці. Система персонажів, особливості композиції та художні засоби народних оповідань.
54. Народні анекдоти як короткий епічний жанр сміхової культури. Основні тематичні групи цих фольклорних утворень. Особливості художнього втілення комічного в паремійних творах).
55. Пісні про кохання як кількісно найбільша група творів родинно-побутової лірики. Пісні про сімейне життя: художні особливості, тематика.
56. Народні лірично-пісенні твори про сімейні трагічні обставини. Сатирично-гумористичні пісні та їх основні мотиви.
57. Козацькі народні пісні, їх основні риси, теми та мотиви. Чумацькі пісенні твори та їх характеристика. Солдатські, рекрутські, жовнірські пісні.
58. Кріпацькі, бурлацькі, наймитські народні піснетвори. Художня тематика та особливості жебрацьких, заробітчанських та емігрантських пісень.
59. Дворядкові коломийки, їх регіон поширення та тематика.
60. Пісні до скоку як різновид фольклорних мініатюр. Козачки, краков'яки як танечні пісенні твори.
61. Народні пісні літературного походження та їх характеристика.
62. Живий вертеп як своєрідне явище національної етнокультури. Дійові особи, обрядовий контекст і атрибутика вертепу.
63. Фольклорна драма «Маланка». Основні сюжети та мотиви народної драми. Особливості ритуалістики драми «Маланка». Характеристика щедрівок про Маланку та Василя. Генеза головних фольклорно-драматичних образів.
64. Народно-драматичне дійство «Коза». Головні та другорядні дійові особи дійства. Семантика та генетичні основи образу Кози. Щедрівки про Козу та їх художні особливості.
65. Прислів'я та приказки в системі жанрів народної словесності, їх дефініція та жанрові відмінності. Походження, функціонування, систематизація та класифікація прислів'їв і приказок.. Характеристика прислів'їв та приказок за опорно-гласовим і тематичним принципами.
66. Ініціальна природа та генеза загадки. Визначення та жанрова своєрідність паремійних творів. Наукові класифікації народних загадок. Художньо-поетичні особливості фольклорних творів. Загадки у структурі інших жанрів українського фольклору.
67. Дитяча народна словесність та її жанрово-тематичне розмаїття. Віковий чинник та умовність поняття «дитячий фольклор». Короткі казочки та їх художній дидактизм. Потішки як поезія заспокоєння дитини. Характеристика віршованих закличок і дражнилок. Інші малі форми вираження дитячого фольклору. Традиційні поетичні

	прийоми та засоби дитячих паремій.
Опитування	Анкету оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін вико- нання
	МОДУЛЬ I	Лекція	Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. – К.: Знання, 2001.		
1 т. 03.09. 2019 2 год.	Предмет і завдання курсу української усної народної словесності як навчальної дисципліни, його загальнотеоретичне (пізнавальне) і науково-практичне значення. Жанрово-родова класифікація української усної народної творчості. Український оказіонально-обрядовий і календарно-обрядовий фольклор.	Практичне заняття	Ви, зорі-зориці... Українська народна магічна поезія (Замовлення) / Упоряд. М. Василенка, Т. Шевчук; передм. М. Василенка. – К., 1992; Грущевський М. Молитви і закляття // Грущевський М. Історія української літератури в 6 т. 9 кн. – К., 1993. – Т. 1. – С. 137-145; Гунчик І. Український магічно- сакральний фольклор: структура тексту та особливості функционування. – Львів, 2011. Гнатюк В. М. Колядки і шедривки // Етнографічний збірник. – Львів, 1914. – Т. 35-36; Колядки і шедривки. Зимова обрядова поезія трудового народу. – К., 1965; Давидюк В. Вибрани лексій з українського фольклору. – Луцьк, 2010; Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К., 1994. – Кн. I-II; Сокіл Г. Український обхідні календарно-обрядові пісні: хронологічні рамки весняного циклу. Звичай та вірування народних свят	1. Дослідники, збирачі та видавці	17.09. 2019
2 т. 10.09. 2019 2 год.	1. Український оказіонально-обрядовий фольклор: замовлення, народні молитви, примовки та прокльони. (Обряд/ритуал як структура, його складові елементи. Фольклор як верbalний компонент обряду. Три види обрядового фольклору (оказіонально- ситуативний, календарно-річний, родинно-сімейний) та їх загальна характеристика. Народні вірування в силу слова. Особливості хронотопу оказіонально-обрядових творів. Основні жанри українського оказіонально-обрядового фольклору: народні молитви, замовлення, примовки, прокльони. Тематичні групи творів магічно-сакрального призначення (індивідуально-охоронні, родинно-сімейні, супільно-ромадські) та їх функціональні різновиди. Система фольклорних персонажів. Структура та формульності магічно-сакрального тексту). 2. Зимовий цикл українського календарно-обрядового фольклору. (Народний календар і його міфологічно-світоглядна основа. Зимовий обрядовий цикл у структурі річного хронотопу. Колядки та шедривки як основні жанри зимового календарно-обрядового фольклору. Основні мотиви адресатних колядок і шедривок господареві, гостеприєві, дівчині. Поетика колядок і шедривок: композиція та структура, образи і мотиви, система художніх засобів. Народні колядки: святочна християнсько-церковна основа та основні мотиви фольклорних творів).	Ви, зорі-зориці... Українська народна магічна поезія (Замовлення) / Упоряд. М. Василенка, Т. Шевчук; передм. М. Василенка. – К., 1992; Грущевський М. Молитви і закляття // Грущевський М. Історія української літератури в 6 т. 9 кн. – К., 1993. – Т. 1. – С. 137-145; Гунчик І. Український магічно- сакральний фольклор: структура тексту та особливості функционування. – Львів, 2011. Гнатюк В. М. Колядки і шедривки // Етнографічний збірник. – Львів, 1914. – Т. 35-36; Колядки і шедривки. Зимова обрядова поезія трудового народу. – К., 1965; Давидюк В. Вибрани лексій з українського фольклору. – Луцьк, 2010; Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К., 1994. – Кн. I-II; Сокіл Г. Український обхідні календарно-обрядові пісні: хронологічні рамки весняного циклу. Звичай та вірування народних свят	1. Дослідники, збирачі та видавці	17.09. 2019	

Цього періоду. Жанрова система пісennих творів весняного циклу. Веснянка як універсальне поняття, його модифікації. Характеристика поетики і змісту веснянок і гайков. Юрівські пісні: жанрова специфіка, тематика, світоглядно-міфологічна основа. Хронологічні рамки літньо-осіннього циклу. Загальна характеристика літніх звичаїв і обрядів. Обряд русалій і поетичний зміст русальних пісень. Обхідні пісні літнього циклу (кустові, царинні, обжинкові): основні мотиви, тематика, поетика. Петрівчані пісні: тематика, мотиви, поетика. Релігійно-міфологічний зміст обряду Купала. Купальські пісні та їх жанрово-художні особливості. Обряд обжинок. Характеристика мотивів і поетичних засобів жниварських пісень).	структура, функції, семантика. – Львів, 2004; Сосенко К. Культурно-історична постатъ Різда і Шелдрого вечора. – Львів, 1928. Календарно-обрядові пісні. – К., 1987.	пісень.	
3 т. 17.09. 2019 2 год.	Український родинно-обрядовий фольклор: хрестинні, колискові, весільні пісні та голосіння.	Лекція	Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. – К.: Знання, 2001.
4 т. 24.09. 2019 2 год.	<p>1. Хрестинні та колискові пісні як основні жанри родильно-обрядової усної словесності.</p> <p>(Родильна усна словесність у системі родинно-сімейного та обрядового фольклору. Обряди, звичаї та вірування, пов'язані з періодами до народження, власне народження та після народження дитини. Хрестинні пісні: їх класифікація, тематика, мотиви, символіка. Характеристика фольклорних персонажів хрестинних пісень (новонароджена дитина, куми, повитуха, батьки та ін.). Колискові пісні: їх класифікація, тематика, мотиви, символіка. Система фольклорних персонажів колискових пісень. Хрестинні та колискові пісні в дослідженнях українських учених XIX – XX ст.)</p> <p>2. Український обрядовий пісennий фольклор передвесільного, власневесільного та повесільного етапів.</p> <p>(Одруження і шлюб в системі міфологічних уявлень і вірувань. Українське весілля: основні етапи, обряди, звичаї та їх національна специфіка. Класифікація та загальна характеристика жанрів весільно-обрядового фольклору. Особливості пісennих творів передвесільного етапу, що включає обряди свагання, заручин, випікання короваво, дівич-вечора. Характеристика пісennих творів власне весільного етапу, які виконували під час обрядів від ізду молодого до молодої, купівлі-продажу нареченої, приїзду молодих після шлюбу, посаду молодої, розділення короваво, розбирання молодої, комори та ін. Тематичні види весільних пісень: власне обрядові, величальні, ліричні та гумористичні. Образи основних персонажів (молодого, наречененої, дружків, сватів, батьків, коровайниць та ін.) у весільних піснях, обрядах і звичаях. Особливості поетики та символіки весільно-обрядових пісень).</p> <p>3. Голосіння у жанровій системі народнопоетичної творчості</p>	<p>Практичне заняття</p> <p>Пісні з родин і хрестин (збірник-реконструкція із теоретичного розвідкою, коментарями, моделями ритмоструктур, покажчиками) / упорядник А.Іваницький. – Вінниця: Нова книга, 2013; Хрестинні пісні / Зібрала та упоряд. Г.Сокіл. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2007; Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні. – К., 1988; Весілля (штоб, свайба) // Українська фольклористика. Словник-довідник / Укладання і загальна редакція М.Чорнописького. – Тернопіль, 2008; Весільні пісні: у 2 кн. – К., 1982; Вовк Х.В. Шлюбний ритуал та обряди на Україні // Студії з української етнографії та антропології. – Прага, 1928; Голосіння / упоряд. І.Коваль-Фучило. – К., 2012; Грушевський М. Похоронна обрядовість і голосіння над помершим // Грушевський М. Історія української літератури…</p>	<p>1. Нагальни наративи як джерело для вивчення сучасної родильної звичаєвості та вірувань.</p> <p>2. Локальна специфіка весільно-обрядового фольклору в історико-етнографічних регіонах України.</p> <p>3. З історії вивчення, видання та записування українських</p>

похоронної обрядовості українців. (Народні вірування та уявлення, пов'язані зі смертю людини. Історія та форми похоронального обряду. Основні етапи похорону в Україні. Голосіння як фольклорний жанр: визначення та ознаки. Жанрові різновиди голосіння, їх характеристика. Поетика голосіння. Загальноукраїнські та локальні особливості плачів в історико-етнографічних регіонах України. Риси анімістичних уявлень у похоронній обрядовості та голосіннях. Культ предків у поминальних звичаях і голосіннях. Носії та виконавці голосіння: антропологія і pragmatika).	- Т. І. Коваль-Фучило І. Украйнські голосіння: антропологія традицій, поетика тексту. – К., 2014; Мішаніч С. Українські народні голосіння // Актуальні проблеми української літератури і фольклору. – Донецьк, 1999.	– Т. І. Коваль-Фучило І. Украйнські голосіння: антропологія традицій, поетика тексту. – К., 12 год.	голосінн.
5 т. 01.10. 2019 2 год.	Український народний ліро-епос: билини і думи	Лекція	Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. – К.: Знання, 2001.
6 т. 08.10. 2019 2 год.	1. Билини як найдавніший ліро-епічний жанр українського фольклору. (Естетична основа позаобрядового фольклору. Народний ліро-епос: зміст і загальна характеристика поняття. Історія терміну «билина» і його народні жанрові відповідники. Географія розповсюдження, час запису та побутування билин на території Росії. Фольклорні носії та реальні творці билинного ліро-епосу. Загальножанрові особливості билин та іх музично-поетична природа. Київський цикл билин. Персонажна система. Образи богатирів і ворогів. Сюжетно-тематичний склад і набір мотивів билин. Співвіднесення фантастичного та історичного в художньому змісті билин. Героїка билинного ліро-епосу). 2. Українські народні думи: жанрові особливості, їх носії та виконавці, тематична класифікація, історія збирання та вивчення.	Практичне заняття	Билини. Київський цикл / вступ. статті і прим. І. П. Березовського. – К., 1982; Грушевський М. С. Відтомни дружинного епосу // Грушевський М. С. Історія української літератури... – Т. IV. Кн. І; Українські билини: історико-літературне видання східнослов'янського епосу / Упорядкування В. Шевчука. – К.: Веселка, 2003. Гришай М.С. Думи // Гришай М.С. та ін. Українська народнопоетична творчість. – К., 1983. Думи / упорядл. текстів, вступл. ст., прям. Г. Нульги. – К., 1969. Кирдан Б. Українські народні думи XV – початок XVI в. – Москва, 1965. Колесса Ф. Про генезу українських народних дум. – Львів, 1922. Павлій П.Д. Думи // Українська народна поетична творчість. – К., 1958. – Т. I. Рильський М. Героїчний епос українського народу. – К., 1955. Українські народні думи та історичні пісні. – К., 1955. Чорнопиский М. Дума //

7 т. 15.10. 2019 2 год.	Український народний ліро-епос: історичні пісні, пісні-хроніки, балади	Практичне заняття	Лекція	Українська фольклористика. Словник-довідник... – С. 88–91.
8 т. 22.10. 2019 2 год.	1. Історичні пісні як жанр народного геройчного ліро-епосу. (Історична пісня в системі жанрів українського фольклору. Наукове визначення та основні риси історичних пісень. Історичні особистості та події у художній інтерпретації народної пісні. Питання тематичної класифікації історичних пісень у працах дослідників. Основні тематичні групи українського історико-пісенного ліро-епосу. Історичні пісні про події кінця XV – першої половини XVII ст. Історичні пісні періоду Хмельницьчини та Рівнії. Національно-визвольні змагання українського народу в історичних піснях про події XVII – початку XVIII ст. Період Гайдамаччини в українських історичних піснях. Стрілецькі та повстанські сюжети у піснях про національно-визвольну боротьбу періоду ХХ ст. Система художніх засобів історичних пісень. Питання походження та еволюції пісенного жанру). 2. Пісні-хроніки в системі фольклорних жанрів українського ліро-епосу. (Українські народні пісні-хроніки або співанки-хроніки. питання термінології. Основні риси та жанрова своєрідність пісень-хронік. Тематичні групи українських пісень-хронік. Твори про кохання та дошлюбні взаємини. Про трагічні випадки родинного життя. Різновиди історичних і суспільно-побутових пісень-хронік. Особливості поетики та художньо-стилістичних засобів пісень-хронік). 3. Українська народна балада. (Народна балада серед ліро-епічних жанрів позаобрядового фольклору. Дефініція та найважливіші ознаки усного баладного твору. Категорія драматично-трагічного в українській фольклорній баладі. Поетика баладного тексту. Питання тематичної класифікації українських балад. Балади про кохання та дошлюбні стосунки. Балади про родинні драматичні взаємини та конфлікти. Балади про людські драми та трагедії, що виникли під впливом історичних і соціальних обставин).	Білецький Л. Історія української літератури. – Авісбург, 1947. – Т. 1. Народна поезія. – С. 179–197. Возняк М. Історія української літератури: У двох книгах. – Львів, 1992. – Кн. 1. – С. 218–223. Історические песни малорусского народа с объяснениями В.Аntonовича и М.Драгоманова. – К., 1874. – Т. 1, 2. Кузьменко О. Стрілецькі пісні. – Львів, 2005. Українські народні думи та історичні пісні. – К., 1955. Колеса Ф. Українська-народна пісня в найновіший фазі свого розвитку // Колеса Ф. Фольклористичні праці. – К., 1970. – С. 34–59. Пісні-хроніки / упорядкування О. Дяя і С.Гриди. – К., 1972. Чікало О. Українські пісні-хроніки: жанрово-тематичний аспект. – Львів, 2010. – 228 с. Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. – К., 1987. Родинно-любовні стосунки. – К., 1988. Дей О. Українська народна балада. – К., 1986. Нульга Г. Народні балади України // Баладні пісні. – К., 1969. – С. 5–53.	1. Історія збирання, публікації та наукового вивчення історичних пісень. 2. Фіксація, публікація та студії над українськими піснями-хроніками.	1. Історія збирання, публікації та наукового вивчення історичних пісень. 2. Фіксація, публікація та студії над українськими піснями-хроніками.
9 т. 15.10. 2019 2 год.	МОДУЛЬ II народний епос: казки, легенди, перекази,	Лекція	Лановик М.Б., Лановик З.Б.	Лекція

29.10.2019 2 год.	оповідання, анекdotи.		Українська усна народна творчість: підручник. – К.: Знання, 2001.	
10 т. 05.11. 2019 2 год.	1. Народна казка в системі епічних жанрів національного фольклору. (Жанрово-тематична класифікація фольклорної прози. Художня специфіка фольклорних творів казкової прози. Теоретичні підходи до аналізу казки (міфологічна, антропологічна, міграційна теорії). Класифікація народних казок. Народні казки про тварин (звіриний епос) та їх характеристика. Сюжети чаривних (геройко-фантастичних) казок та ініціальні обряди. Соціально-побутові казки як твори пізншого походження. Особливості кумулятивної казки. Особливості поетики української народної казки).	Практичне заняття	Березовський І. П. Українські народні казки про тварин // Казки про тварин. – К., 1976. – С. 9-44. Бричина О.Ю. Українська народна соціально-побутова казка (специфіка та функціонування). – К., 1989. Дунаєвська Л.Ф. Українська народна казка. – К., 1987. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. – Львів, 1992. Дей О. Легенди та перекази // Легенди й перекази / упоряд. та прим. А.Л.Іоаніді, вс. ст. О.І.Дея. – К., 1985. Сокіл В. Народні легенди та перекази українців Карпат – К., 1995. Брична О.Ю. Українська усна традиційна проза: питання текстології та виконавства. – К., 2006. Мишанець О. Усні народні оповідання: питання поетики. – К., 1986. Сокіл В. Українські історико-героїчні перекази: структурно-семантичний та поетичний аспекти. – Львів, 2003.	
11 т. 12.11. 2019 2 год.	2. Українська народна пісенна лірика, її тематичні види та різновиди	Лекція	Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. – К.: Знання, 2001.	Практичне заняття
12 т. 19.11. 2019 2 год.	1. Родинно-побутові пісні та їх тематичні різновиди. (Пісні про кохання як кількісно найбільша група творів родинно-побутової лірики. Пісні про сімейне життя: художні особливості, тематика. Народні твори про сімейні трагічні обставини. Сатирично-гумористичні пісні та їх основні мотиви). 2. Народні суспільно-побутові пісні: їх загальна характеристика та класифікація.		Дей О. Поетика української народної пісні. – К., 1978. Колесса Ф. Українська народна словесність. – Едмонтон, 1983. Жартівливі пісні. – К., 1967. Коломийки / передм. Н.Шумаді. – К., 1969. Пісні літературного походження. – К., 1978. Соціально-	1. Українські народні романси. 2. Збирання та вивчення українських

	(Козацькі народні пісні, їх основні риси, теми та мотиви. Чумальські пісенні твори та їх характеристика. Солдатські, рергутські, жовнірські пісні. Кріпакькі, бурлацькі, наймитські народні піснєтвори. Художня тематика та особливості жебрачок, заробітчанських та емігрантських пісень).	Практичне заняття	побутові пісні. – К., 1975. Чумальські пісні. – К., 1989. Рекрутські та солдатські пісні. – К., 1974. Франко І. Жіноча неволя в руських піснях народних // Франко І. Твори. у 50 т. – К., 1980. – Т. 26. Франко І. Студії над українськими народними піснями // Франко І. Твори. у 50 т. – К., 1984. – Т. 42; К., 1986. – Т. 43.	пірчиних народних пісень. 10 год.
3) Фольклорні пісенні танкові мініатори та пісні літературного походження.	(Дворядкові коломийки, їх регіон поширення та тематика. Пісні до скоку як різновид фольклорних мініаторів. Козачки, краков'яки як танечні пісенні твори. Народні пісні літературного походження та їх характеристика).	Лекція	Українська народно-поетична творчість / за ред. М.С.Грицая. – К.: Вища школа, 1983. – 360 с.	
13 т. 26.11. 2019 2 год.	Українська народна драма та її основні жанри.	Практичне заняття	Волошин І. Джерела народного театру на Україні. – К., 1960. Марковський Є. Український вертеп. Розвідки й тексти. – К., 1929. Федас Й. Український народний вертеп (у дослідженнях XIX – XX ст.) – К., 1987. Франко І.Я. До історії українського вертепу ХVІІІст. // Зібр. тв.: у 50-ти т. – К., 1982. – Т. 36. – С. 170-376. Українські новорічні обряди: «Коза» і «Маланка» (З історії народних масок). – Опішне, 1995. Ящуржинський Х. Рождественская интермедиа «Коза» // Киевская старина. – 1898. – Т. 10. – С. 73-82. Ошуркевич О. Під зорями новорічними: традиційні щедрівки, ряждення. – Луцьк, 2009.	1. Іван Франко – дослідник народного вертепу. 2. Про публікацію українських народно-драматичних дійств.
14 т. 03.12. 2019 2 год.	1. Живий вертеп як своєрідне явивце національної етнокультури. (Лялькове і живе вертепне дійство: історія виникнення. Світоглядно-християнська основа вертепної драми. Найвідоміші сюжети та мотиви драматичних творів. Система фольклорних персонажів. Обрядовий контекст і атрибутика вертепу. Тіньовий вертеп як предвісник вертепної драми). 2. Фольклорна драма «Маланка». (Походження та регіон поширення драматичного дійства. Основні сюжети та мотиви народної драми. Характеристика щедрівок про Маланку та Василю. Генеза головних фольклорно-драматичних ритуалістички драми «Маланка»).	Практичне заняття	Волошин І. Джерела народного театру на Україні. – К., 1960. Марковський Є. Український вертеп. Розвідки й тексти. – К., 1929. Федас Й. Український народний вертеп (у дослідженнях XIX – XX ст.) – К., 1987. Франко І.Я. До історії українського вертепу ХVІІІст. // Зібр. тв.: у 50-ти т. – К., 1982. – Т. 36. – С. 170-376. Українські новорічні обряди: «Коза» і «Маланка» (З історії народних масок). – Опішне, 1995. Ящуржинський Х. Рождественская интермедиа «Коза» // Киевская старина. – 1898. – Т. 10. – С. 73-82. Ошуркевич О. Під зорями новорічними: традиційні щедрівки, ряждення. – Луцьк, 2009.	1. Іван Франко – дослідник народного вертепу. 2. Про публікацію українських народно-драматичних дійств.
15 т. 10.12. 2019 2 год.	Українські народні паремії та дитячий фольклор.	Практичне заняття	Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. – К.: Знання, 2001.	4 год.
16 т. 17.12. 2019 2 год.	1. Прислів'я та приказки в системі жанрів народної словесності. (Дифініція та жанрові відмінності двох типологічно споріднених	Практичне заняття	Пазак М. Українські прислів'я та приказки. Проблеми пареміології та пареміографії. – К., 1984. Франка та	1. Внесок Івана Франка та 23.12. 2019

<p>2019 2 год.</p> <p>фольклорних утворень. Походження, функціонування прислів'їв і приказок. Систематизація та класифікація народних паремій. Характеристика прислів'їв та приказок за опорно-гасловим і тематичним принципами.</p> <p>2. Загадки як фольклорно-художнє вираження народного мудрослов'я.</p> <p>(Ініціальна природа та генеза загадки. Визначення та жанрова своєрідність паремійних творів. Наукові класифікації народних загадок. Художньо-поетичні особливості фольклорних творів. Загадки у структурі інших жанрів українського фольклору).</p> <p>3. Дитяча народна словесність та її жанрово-тематичне розмаїття.</p> <p>(Віковий чинник та умовність поняття «дитячий фольклор». Короткі казочки та іх художній дидактизм. Погішки як поезія заспокоєння дитини. Характеристика віршованих закличок і дражнилок. Інші малі форми вираження дитячого фольклору. Традиційні поетичні прийоми та засоби дитячих паремій).</p>	<p>Михайлова Гаянна у вивчення українських паремій. 2. «Дрібні» різновиди народних паремій: вітання і побажання, каламбури, прикмети.</p> <p>Франко І. Галицько-руські народні прислівідки. – Львів, 2011. Прислів'я та приказки. Природа. – Господарська дільництво людини. – К., 1989. Загадки. – К., 1987. Народ скаже – як зав'яже: українські народні прислів'я, приказки, загадки. – К., 1971. Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. – К., 1984. Український дитячий фольклор. – К., 1962. Кіліченко Л. та ін. Народнопоетична творчість для дітей // Українська дитяча література. – К., 1979. – С. 29-51. 10 год.</p>
--	--